

Revisjonsrapport

2010.033.R.KLIF

FORSVARSBYGG
MARKEDSOMRÅDE ØSTLANDET
Postboks 393
2403 Elverum

Revisjon ved Regionfelt Østlandet

Dato for revisjonen: 30.08 – 02.09.2010
Rapportnummer: 2010.033.R.KLIF
Saksnr.: 2008/188

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Anders Guton Halland

Fra Klima- og forurensningsdirektoratet:
Per Antonsen

Resultater fra revisjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble presentert på Rena leir under sluttmøtet for revisjonen 2. september 2010.

Klima- og forurensningsdirektoratet avdekket ett avvik under revisjonen:

Virksomheten kan ikke dokumentere utslippet av olje i avløpsvann fra Rena tekniske verksted

I tillegg ble tre forhold anmerket:

Dokumentasjonen av teknisk internkontroll kan forbedres for Forsvarsbygg Markedsområde Østlandet.

Det er betydelig underrapportering av forbrukt ammunisjon.

Rena tekniske verksted samler ikke deklarasjonsskjema ved innlevering av farlig avfall.

Avvikene og anmerkningene er nærmere beskrevet fra side 3 og utover i rapporten.

Forsvarsbygg må sende en skriftlig bekreftelse innen 15. oktober 2010 på at avvikene er rettet. Oppfølgingen etter revisjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Elektronisk dokumentert godkjenning, uten underskrift

17.9.2010	Per Antonsen	Bjørn Bjørnstad
dato	revisjonsleder	seksjonssjef

Klima- og forurensningsdirektoratet

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr (underenhet): 993184292	Eies av: 975950662
Besøksadresse: Hamarvegen 110, 2408 Elverum	Telefon: 815 70 400
Bransjenr. (NACE-kode): 84.220 - Forsvar	E-post: post@forsvarsbygg.no

Kontrollert anlegg

Navn: Regionfelt Østlandet	Anleggsnr: 0429.0002.02
Kommune: ÅMOT	Anleggsaktivitet: Skyte/ øvingsområde
Fylke: Hedmark	
Tillatelse gitt: 18.03.2004	Tillatelse sist oppdatert: 28.05.2010

2. Revisjonens omfang

Formålet med revisjonen var å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Klima- og forurensningsdirektoratet har blant annet undersøkt om:

virksomhetens system for internkontroll er hensiktsmessig og dekkende aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt virksomheten når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammene som myndighetene har satt

Revisjonen ble gjennomført ved

å granske dokumenter

å intervju sentralt plasserte personer i organisasjonen

å verifisere (ved stikkprøvekontroll) at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis

Revisjonens tema:

internkontroll

utslippskontroll

farlig avfall

tillatelse

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter revisjonen

Forsvarsbygg plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. For at Klima- og forurensningsdirektoratet skal kunne avslutte saken, må Forsvarsbygg innen 15.10.2010 sende en skriftlig bekreftelse med dokumentasjon som viser at avvikene er rettet. Vi ber også om at anmerkningene kommenteres innen samme dato.

Vi ber om at dere stiler svarbrevet eller e-post (postmottak@klif.no) til Klima- og forurensningsdirektoratet v/ Per Antonsen

4. Gebyr for revisjonen

Forsvarsbygg er ved denne revisjonen plassert i gebyrsats 1 jf. varselbrev fra Klima- og forurensningsdirektoratet datert 29.3.2010. Dette betyr at dere skal betale kr. 204 600,- i gebyr for den gjennomførte revisjonen. Vi vil ettersende faktura med innbetalingsblankett.

Vedtaket om gebyr er hjemlet i forurensningsforskriftens § 39-8 om gebyr for revisjon (flerdagstilsyn). Gebyrets størrelse kan eventuelt klages inn til Miljøverndepartementet (jf. forvaltningsloven § 28). Klagefristen er tre uker fra 17. september 2010. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Klima- og forurensningsdirektoratet.

Klima- og forurensningsdirektoratet viser forøvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Klima- og forurensningsdirektoratets postjournal på www.klif.no (jf. offentlighetslova).

Kopi av rapporten sendes også til:

Fylkesmannen i Hedmark, ved miljøvernavdelingen
Åmot kommune

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under revisjonen:

Avvik 1

Virksomheten kan ikke dokumentere prøvetaking av avløpsvannet fra Rena tekniske verksted

Avvik fra:

Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (Internkontrollforskriften) §5 pkt. 6

Kommentarer:

Under tilsynet kunne ikke virksomheten legge fram resultatet av kvartalsvise prøvetakinger og analyser som forutsatt i kvalitetssikringsrutinen DR 07.01 som omhandler oppfølgingen av anlegget. Virksomheten kan således ikke dokumentere at utslipp fra anlegget er i henhold til forurensningsforskriften § 15-7.

I årsrapporten for 2009 fra Rødsmoen øvingsområde, Rena leir og Regionfelt Østlandet er det redegjort for driftsproblemer med renseanlegget og planlagte og gjennomførte tiltak for å sikre best mulig virkningsgrad av anlegget. Det er i rapporten angitt at sluttrapport fra ombyggingene skulle foreligge i løpet av mai måned. Under tilsynet var det ikke mulig å fremskaffe denne rapporten.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under revisjonen:

Anmerkning 1

Dokumentasjonen av teknisk internkontroll kan forbedres for Forsvarsbygg Markedsområde Østlandet.

Kommentarer:

Virksomhetens internkontrollsystem er samlet i HMS - Torget som er tilgjengelig for alle som arbeider i Forsvarsbygg. Virksomheten gjennomførte i 2009 en gjennomgang av det tekniske internkontrollsystemet for Forsvarsbygg Markedsområde Østlandet. Resultatet fra gjennomgangen er sammenstilt i et regneark. Hver enkelt enhet har fulgt opp de registrerte manglene i ulik grad. For enkelte av områdene, som f.eks. skyte- og øvingsfeltet er det gjennomført en oppdatering av rutineene. Disse er samlet i KS-systemet for Skyte- og øvingsfelt. Stikkprøver viste at f.eks. rutineene for bygning 0064 Rena tekniske verksted ikke var oppdaterte.

Anmerkning 2

Det er betydelig underrapportering av forbrukt ammunisjon.

Kommentarer:

Data for forbrukt ammunisjon skal rapporteres på Blankett 750 etter endt skyting av ansvarlig skyteleder. For lav andel av rapportert ammunisjonsforbruk etter endt skyting påvirker nøyaktigheten i rapporteringen av deponerte metaller i grunnen og i skytevoller. I grunnlaget for årsrapporten til Klif for 2009 ble kun 136 av 220 gjennomførte skytinger innrapportert for Regionfelt Østlandet. For Rødsmoen skyte- og øvingsfelt er de tilsvarende tallene 229 innrapporterte skytinger av totalt 560 gjennomførte. Under tilsynet ble det gjennomført en stikkprøvekontroll av antall innrapporterte skjema for mai måned. Antallet innleverte skjema var lavt også her. For å øke innrapporteringen av forbrukt ammunisjon etter endt skyting er SMART – systemet nå modifisert, slik at det blir mulig for den som tildeler skytetider også å kontrollere om vedkommende bestiller har levert blankett 750 for tidligere gjennomført skyting. Dette er forventet å øke andelen innleverte blanketter etter endt skyting.

Anmerkning 3

Rena tekniske verksted samler ikke deklarasjonsskjema ved innlevering av farlig avfall.

Kommentarer:

Rena tekniske verksted leverer farlig avfall til Veolia Miljø jevnlig. Fram til 1. mai 2010 ble kopi av deklarasjonsskjema for levert avfall lagret hos virksomheten. Den 1. mai ble det gjennomført omorganisering av virksomheten, og dokumentasjon på levert farlig avfall blir nå lagret i form av fakturaer lagret i datasystemet Agresso. For å sikre kontroll av levert mengde

bør kopi av faktura med tilhørende deklarasjonsskjema også lagres ved det enkelte leveringssted.

8. Andre forhold

Mulige overskridelser av enkelthendelser ved Ottershagen

Årsrapporten for 2009 viser en mulig overskridelse av krav til støy $L_{AI}=55$ dB fra skyting med lette våpen fra Leirskyttebanen, ved Ottershagen. Forholdet er også bemerket i tidligere årsrapporter.

Situasjonen er etterprøvd ved kontrollmåling i 2009 av Forsvarsbygg. Det er ikke dokumentert ved målinger at lydnivået ved Ottershagen faktisk overskrider kravet (rapport 93, prosjekt 6942202). Rapporten(e) fra Forsvarsbygg om situasjonen ved Ottershagen, og mulige støyavbøtende tiltak ved Leirskyttebanen, vil bli presentert i møte med Klif. Dato for møtet er ikke avtalt.

9. Gjennomføring

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

Formøte 6.5.2010: Forberedende møte for å planlegge revisjonen.

Åpningsmøte 30.8.2010: Informasjon fra Klima- og forurensningsdirektoratet om gjennomføringen av revisjonen

Intervjuer og verifikasjoner 31.8 og 1.9.2010

- 15 personer ble intervjuet
- befaringer til følgende steder
 - Rena tekniske verksted
 - Leirskyttebanen, Rena Leir
 - Rødsmoen skyte- og øvingsfelt
 - Basic training bane, SIBO, B2 angrepsbane
 - Kortholdsbaner Rødsætra
 - Regionfelt Østlandet
 - Terminalhytta, Sprengningsfelt og PFA-sletta

Avsluttende møte 2.9.2010: Oppsummering med presentasjon av resultatene.

I vedlegg 1 har vi satt opp en oversikt over deltakerne på revisjonen.

10. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for kontrollen var:

- aktuelle lover og forskrifter
- korrespondanse mellom virksomheten og Klima- og forurensningsdirektoratet
- virksomhetens egen dokumentasjon knyttet til den daglige driften og til forhold av betydning for helse/miljø/sikkerhet
- utslippstillatelsen fra Klima- og forurensningsdirektoratet

I vedlegg 2 har vi satt opp en liste over dokumenter var spesielt viktige som dokumentunderlag for revisjonen.

VEDLEGG 1: Deltagere ved Klima- og forurensningsdirektoratets revisjon ved Rena leir, Rødsmoen skyte- og øvingsfelt og Regionfelt Østlandet 30.8. – 2.9. 2010

I tabellen under har vi satt opp en oversikt over funksjonene til de personene som deltok under formøtet, åpningsmøtet og det avsluttende møtet. Intervjuene er også med i tabellen.

Organisasjon	Funksjon	Formøte	Åpningsmøte	Intervju	Sluttmøte
Forsvarsbygg Utleie	Eiendomssjef	X	X	X	X
Forsvarsbygg Utleie	HMS/ IK ansvarlig	X		X	X
Forsvarsbygg	Kommunikasjonsrådgiver,				X
Forsvarsbygg Utleie	Leder driftsservice		X		X
Forsvaret	Sjef operasjonsstøtte		X	X	X
Forsvaret	HMS ansvarlig for Østerdal garnison		X		X
Forsvaret	NK, Leder plan og drift Østerdalen Garnison		X	X	X
Forsvarsbygg Utleie	Leder skyte- og øvingsfelt	X	X	X	X
Forsvaret	Miljørådgiver, Østerdal Garnison	X	X	X	X
Forsvaret	Miljøoffiser og leder for miljøavdelingen Østerdal Garnison		X	X	X
Forsvaret	Sjef skyte og øvingsfelt			X	X
Forsvaret	Sjef Rødsmoen skytefelt				X
Forsvaret	Sjef Regionfelt Østlandet				
Forsvarsbygg Utleie	Fagingeniør VVS				X
Forsvarsbygg Utvilking	Prosjektleder	X			
Forsvarsbygg Utleie	Miljøkoordinator skyte- og øvingsfelt	X	X	X	X
Forsvaret	Sjef verksted			X	
Forsvarsbygg Utvilking	GIS/ Smart medarbeider		X		
Forsvarsbygg Utleie	Tillittsvalgt	X			
Luftforsvaret 338-skvadron	Vingsjef		X	X	
FSK	EBA-ansv, G-4		X	X	
FSK	Ass G-3		X	X	
Forsvarsbygg Utvikling Øst	Senioringeniør	X			
Telemark Bataljon	S-3 - utdanning			X	
Telemark Bataljon	Ass S-3			X	

Klima- og forurensningsdirektoratets revisjonsgruppe:

Per Antonsen, revisjonsleder, Sigurd Solberg, revisor, innleid fra Kilde Akustikk AS

VEDLEGG 2

Dokumentunderlag for Klima- og forurensningsdirektoratets revisjon ved Rena leir, Rødsmoen skytefelt og Regionfelt Østlandet, 30.8 – 2.9.2010

Nedenfor har vi satt opp en liste over dokumenter som var spesielt viktige som dokumentunderlag for revisjonen, og som går utover lover forskrifter og lignende (for eksempel fra virksomhetens prosedyresamling):

- MS 1-01 Miljøledeshåndbok Østerdal garnison
- MS 1-05 Instruks og mandat for avdelingssjefsmøte ØG
- MS 1-06 Miljømål og handlingsplan 2008
- MS 1-07 Miljøaspekter i Østredal garnison
- MS 2-02 Håndtering av farlig avfall
- MS 2-07 Opptreden ved akutt forurensning
- MS 2-10 Støyovervåkning
- MS 2-17 Oppfølging av ammunisjonsrapportering
- MS 3-01 Rapportering og behandling av avvik
- MS 3-04 Ledelsens gjennomgang av miljøledelsessystemet
- MS 8-01 Forenklet miljøledelsesrevisjon FLO Base Østerdalen 2007
- DR 07.01 MOØST Teknisk drift - avløpsanlegg
- Miljøredegjørelse 2009, Østerdal Garnison
- Årsrapport for 2009 iht. utslippstillatelse etter forurensningsloven.